

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-81.1-3>

УДК 811.161.2:81'373.611

Денисовець І.В.

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНЕ ПІДґРУНТЯ СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «СЛОВОТВІРНА ПАРАДИГМА» В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРИВАТОЛОГІЇ

Анотація. У статті визначено теоретико-прикладні аспекти становлення поняття «словотвірна парадигма» у вітчизняному та закордонному мовознавстві. Окреслено хронологічні межі зародження й подальшого поширення терміна «словотвірна парадигма» в українській та світовій лінгвістичній думці. Проаналізовано різні погляди щодо витлумачення явища словотвірної парадигми залежно від набору дериваційних одиниць, що перебувають у парадигматичних відношеннях. Описано основні підходи щодо вивчення словотвірних парадигм у сучасному мовознавстві. З'ясовано структурно-семантичну специфіку конкретної і типової словотвірних парадигм. Обґрунтовано виокремлення зон словотвірної парадигми за частиномовною належністю дериватів. Узагальнено основні дефініції явища «словотвірна парадигма» в сучасній українській дериватології.

Ключові слова: парадигматика, словотвірна парадигма, дериват, типова словотвірна парадигма, конкретна словотвірна парадигма, зона словотвірної парадигми.

Denysovets Iryna

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

THEORETICAL-APPLIED BACKGROUND OF THE FORMATION OF CONCEPT «WORD-FORMING PARADIGM» IN MODERN UKRAINIAN DERIVATOLOGY

Summary. The article investigates the theoretical and applied aspects of the formation of the notion of «word-forming paradigm» in national and foreign linguistics. The chronological boundaries of the origin and further spread of the term «word-forming paradigm» in Ukrainian and world linguistic thought are outlined. Different views on the interpretation of the phenomenon of word-forming paradigm are analyzed depending on the set of derivative units that are in paradigmatic relations. Basic approaches to the study of word-forming paradigms in modern linguistics are described: 1) study of the word-forming paradigm, which belongs to one or another part of the language (paradigms noun, paradigms adjective, paradigms verbal); 2) research of word-forming paradigms of words belonging to one or another lexico-semantic group within one part of the language (for example, noun paradigms denoting persons, zonyms, phytonyms, metals, precious stones, substances, etc.). Structural-semantic specificity of specific and typical word-forming paradigms has been elucidated. The separation of zones of the word-forming paradigm by the derivatives' partial linguistic identity is substantiated. The basic definitions of the «word-forming paradigm» phenomenon in modern Ukrainian derivatology are summarized. The purpose of the proposed study – to comprehensively analyze the concept of «word-forming paradigm» in order to identify the factors that determine the derivative capabilities of the word, because without a thorough description of word-forming paradigm of non-derivative and derivative words of all classes of grammatical units, it is impossible to form a complete picture of the structure-semantic unit. It is analyzed that the following word-forming paradigms are distinguished on the basis of length: zero, one-zone, two-zone, three-zone, four-zone and five-zone. It is determined that the unfolding of the word-forming paradigm in depth involves filling one semantic position with several derivatives. It is established that word-forming paradigm together with word-forming pair and word-forming chain are included in word-forming nest. It has been found out that the word-forming paradigm in Ukrainian linguistics is a set of all derivatives formed from one generic word, that is, they are all in the first stage of derivation.

Keywords: paradigmatic, word-forming paradigm, derivative, typical derivational paradigm, concrete word-forming paradigm, zone of the word-forming paradigm.

Постановка проблеми. Основою зорієнтованість сучасної української дериватології, де основним типологізувальним чинником стала твірна основа, потребує виокремлення й ґрунтовного теоретико-прикладного опису комплексної системоутворювальної одиниці. У цьому контексті нею стала словотвірна парадигма як набір похідних від однієї твірної основи на одному ступені творення, тобто така собі множина дериватів, безпосередньо мотивованих одним твірним словом [7, с. 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню характерних особливостей явища «словотвірна парадигма» присвячені дисертаційні та монографічні праці багатьох вітчизняних (Р.О. Бачкур, З.О. Валюх, В.О. Гор-

пинич, В.В. Грещук, І.Ф. Джочка, І.І. Ковалик, Н.М. Пославська та ін.) та закордонних лінгвістів (В.А. Білошапкова, М.М. Гухман, Л. Дюрович, О.А. Земська, О.С. Кубрякова, О.Г. Ликов, Р.С. Манучарян, О.М. Тихонов, І.С. Улуханов, Т.В. Шмельова та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зараз у мовознавстві сформовано два основні підходи щодо вивчення словотвірних парадигм: 1) дослідження словотвірної парадигми, яка належить до тієї чи тієї частини мови (парадигми іменникові, парадигми прикметникові, парадигми дієслівні); 2) дослідження словотвірних парадигм слів, що належать до тієї чи тієї лексико-семантичної групи в межах однієї частини мови (наприклад,

парадигми іменників, які позначають осіб, зооніми, фітоніми, метали, дорогоцінне каміння, речовини тощо). Проте важливо ґрунтовно описати етапи становлення словотвірної термінології української літературної мови, особливо в розрізі термінального найменування понять у галузі систематизації похідних одиниць і словотвірних процесів, зокрема словотвірної парадигми, адже на кожному етапі розвитку мовознавчої науки постають усе нові й нові проблеми в дослідженні лінгвістичних явищ, що потребують однакового трактування, їхньої чіткої дефініції, випрацювання й систематизації термінологічних найменувань з метою кодифікації й запровадження в наукову практику.

Мета дослідження – комплексно проаналізувати етапи становлення поняття «словотвірної парадигми» з метою виявлення чинників, що визначають дериваційні можливості слова, адже без ґрунтовного опису словотвірної парадигми непохідних і похідних слів усіх класів граматичних одиниць неможливо утворити повну картину структурно-семантичного упорядкування словотвірної парадигми як системної одиниці словотвору.

Виклад основного матеріалу. Учення про парадигматику було розроблене спочатку лише для морфології, де парадигми мають найбільш регулярний і формалізований характер [5, с. 141]. Тому закономірно, що протягом тривалого часу в лінгвістичних дослідженнях терміни «парадигма», «парадигматичні відношення», «парадигматика» вживали винятково стосовно системи словозміни певної мови.

Словотвірна парадигма – це одна із форм існування парадигматики у словотворі. Цей термін постав у результаті пошуку ізоморфізму в будові різних рівнів мови і прагненні виявити парадигмальні відношення в деривації [9, с. 113]. У дериватології термін «парадигма» потрактовувався найбільш суперечливо та багатовекторно, реалізуючи почасти різний зміст. Велика розбіжність у розумінні і тлумаченні поняття «словотвірна парадигма» своїм підґрунтям має міркування основоположника вчення про синтагматику й парадигматику Ф. де Соссюра. Учений наголошував, що елементи мовної системи можуть перебувати в парадигматичних (асоціативних) відношеннях за різними ознаками (спільність кореня, суфікса, значення), а отже здатні створювати стільки парадигматичних рядів, скільки є різних відношень [22, с. 21]. Спорадично поняття «словотвірна парадигма» траплялося в розвідках закордонних дериватологів на початку 60-х рр. ХХ ст. (Д. Ворт, 1963 р., Е. Хемі, 1964 р.). У науково-лінгвістичний обіг термін «словотвірна парадигма» увів словацький мовознавець Л. Дюрович у 1972 році [8, с. 196]. Ширшого послуговування, теоретичного обґрунтування й подальшого розвитку парадигма як особлива одиниця словотвору отримала в працях закордонних дослідників у другій половині 70 – 80-х рр. ХХ ст., зокрема: Л. Гільбера у французькій мові (1975); В.В. Лопатіна (1977) [15], О.А. Земської (1978) [10], Р.С. Манучаряна (1981) [16] в російській мові; К. Бузашшійової у словацькій мові (1987) [29]. У той період термін «словотвірна парадигма» називав різні явища і відно-

шення. Серед них побутували такі: ланцюжок спільнокореневих дериватів, у якому похідне слово є твірним для наступного (Вл. Стракова) [30]; сукупність регулярних словотвірних моделей, які реалізує певне слово (В.М. Мигірін) [18]; набір словотвірних структур, що реалізують одну словотвірну категорію, тобто є сукупністю синонімічних словотвірних типів (Р.З. Мурясов) [19]; комплекс словотвірних значень, що реально або потенційно можуть бути виражені на базі мотивувальної основи за моделями мотиваційних відношень, притаманних конкретній мові (Р.С. Манучарян) [17]; відношення твірних і похідних загалом (О.О. Реформатський) [20]; сукупність твірних, що мають однаковий набір похідних (К. Бузашшійова) [29]; словотвірне гніздо як сукупність спільнокореневих слів, у якій кожен елемент посідає певне, передбачене системою мови й закріплене мовною нормою місце [24], або частина словотвірного гнізда (О.М. Тихонов) [25; 26]; одиниця, що реалізує єдину семантичну модель (Г.П. Циганенко) [28]; сукупність похідних, які мають один і той самий конкретний чи типовий префікс, суфікс або інший словотвірний формант; різні частини словотвірного гнізда: словотвірний ланцюжок, сукупність похідних однієї частини мови, утворених твірним на одному ступені деривації (О.А. Земська, Р.С. Манучарян, О.М. Тихонов) [10; 16; 25]. Отже, залежно від того, який набір словотвірних одиниць, що перебувають у парадигматичних відношеннях, брався до уваги, такий зміст і наповнював поняття словотвірної парадигми. Усі ці підходи засвідчують бажання дослідників охопити поняття «словотвірна парадигма» різні мовні реалії, які певною мірою є важливими для теорії і практики словотвору, але почасти заперечують одна одну.

Дехто з дослідників обмежував парадигму в словотворі похідними одного лексико-граматичного класу слів, визначаючи її як сукупність похідних однієї частини мови, мотивованих спільною твірною основою (П.В. Стецько, Л.Г. Яцкевич) [23], чи одного способу творення – префіксації, суфіксації тощо (Г.С. Зенков, І.Г. Галенко) [11; 4]. Таке обмеження словотвірної парадигми значно збільшує кількість словотвірних парадигм, що ускладнює можливість системного опису дериваційної системи. Прихильник так званого поліпарадигматичного підходу О.Г. Ликов стверджував, що словотвірна парадигма – це сукупність дериватів із тим самим спільним компонентом – твірною основою чи формантом. А оскільки кожна похідна одиниця містить твірну основу і формант, то вона входить одночасно до кількох словотвірних парадигм [14, с. 35]. Інший представник цього підходу Ш.С. Сафаров розмежує парадигматику елементарних словотвірних одиниць (твірних основ і формантів) та парадигматику конструктивних одиниць – похідних слів [21, с. 321].

Варто зауважити, що одночасно сформувався й інший погляд на явище словотвірної парадигми, прихильники якого (О.С. Кубрякова, П.А. Соболева, І.С. Улуханов) у 1977 році виступили не тільки проти ототожнення понять «словотвірна парадигма» і «словотвірне гніздо», але й загалом проти використання терміна «парадигма» в дослідженнях словотвору, стверджуючи, що послу-

говування цим терміном у дериватології не може не викликати серйозних заперечень, тому це на-вряд чи доцільно [12].

На сучасному етапі розвитку російської дериватології мовознавці потрактовують словотвірну парадигму як комплексну одиницю словотвірної системи, яка містить сукупність похідних усіх частин мови, що мають одну й ту саму твірну основу і знаходяться на одному ступені деривації [10, с. 67].

В українському ж мовознавстві в 50-х рр. ХХ ст. саме праці І.І. Ковалика спонукали до розроблення теоретичних і практичних питань словотвірної «основології», сприяли формуванню основоцентричного аспекту вивчення словотвору й становленню основоцентричної дериватології. Так, у другій половині ХХ ст. було опубліковано низку праць, здебільшого кандидатських дисертацій, виконаних під керівництвом І.І. Ковалика, де перспективний метод аналізу словотвірної системи, у розрізі якого вихідною точкою є твірне слово з усіма його властивостями, був присвячений описові словотвірних гнізд. Зокрема: В.І. Верещака (1978 р.), М.І. Голянич (1979 р.), М.П. Лесюк (1982 р.), Г.Я. Василевич (1985 р.), Н.Я. Тишківська (1987 р.). Лише згодом науковий світ побачили монографічні дослідження, у яких здійснено аналіз ролі іменників, прикметників, дієслів як твірних баз у дериваційних процесах з опертям на словотвірну парадигму, серед них: В.В. Ірещук «Український відприкметниковий словотвір» (1995 р.), О.Д. Микитин «Структурно-семантична типологія словотвірних парадигм іменників у сучасній українській мові» (1998 р.), І.Ф. Джочка «Дериваційний потенціал дієслів конкретної фізичної дії з семантичного створення об'єкта» (2003 р.), Р.О. Бачкур «Структура словотвірних парадигм українських назв тварин та рослин» (2004), З.О. Валюх «Словотвірна парадигма іменника в українській мові» (2005 р.), Н.М. Пославська «Структура і семантика словотвірних парадигм дієслів із семою руйнування об'єкта» (2006 р.).

Дериваційна парадигма як одиниця, що є сукупністю взаємопов'язаних і взаємозумовлених через тотожність твірної основи словотвірних одиниць, експлікує системність словотвору в такому розрізі, за якого вона ґрунтується на константо-змінній рівновазі, константна частина якої підтримується формально-семантичною єдністю твірної основи, а змінна – різнофункційними дериваційними формантами.

На сучасному етапі розвитку українського мовознавства словотвірну парадигму потрактовують як комплексну одиницю, що є особливою мікросистемою дериватів одного ступеня творення, об'єднаних тотожністю твірної основи й протиставлених словотворчими формантами. Таке визначення є вдалим підґрунтям для комплексного дослідження дериваційного потенціалу слів різної частиномовної належності: іменників, прикметників, дієслів і встановлення словотвірних значень, властивих похідним, твірні яких репрезентують ту саму лексико-семантичну або тематичну групу, а також дає змогу з'ясувати, якою мірою і за допомогою яких чинників зумовлюється дериваційна поведінка мотивувальних слів, який інвентар словотворчих формантів

властивий різним класам твірної основи, з якими синонімійними формантами взаємодіють твірні основи [1].

Стаття в енциклопедії «Українська мова» подає таке визначення словотвірної парадигми – сукупність слів, що мотивуються тим самим твірним і перебувають на одному ступені похідності. Члени словотвірної парадигми рівноправні й пов'язані змістом через посередництво того самого твірного [27, с. 572].

В.О. Горпинич визначає словотвірну парадигму як сукупність похідних одного словотворчого такту зі спільною твірною основою [6, с. 136].

Провідною ідеєю, яка об'єднує різні визначення явища «словотвірна парадигма» є те, що ґрунтовний аналіз словотвірних парадигм уможливить опису системності у словотворі, оскільки їхні компоненти становлять певну єдність. До того ж подібна впорядкованість досягається поділом усього масиву базових слів за семантико-граматичними ознаками. Словотвірна парадигма дозволяє виявити способи словотворення і словотворчі ресурси в їхніх взаємозв'язках і взаємодії. Дериватам-членам словотвірної парадигми властива, з одного боку, спільність твірної основи, з іншого – різна частиномовна належність і неоднакове лексичне значення. З.О. Валюх наголошує, що члени словотвірної парадигми відрізняються від вихідної одиниці за формальною ознакою, якою слугує більша чи менша складність за структурою [3, с. 6]. Найчастіше словотвірну парадигму формують похідні, до складу яких входить афікс, здебільшого суфікс, тобто їхня основа є складнішою, ніж спільнокоренева з ними твірна, пор.: *студент* → *студентка*, *студентик*, *студенточка*, *студентський*, *студентство*. Різновид формально-семантичної структури похідної лексеми залежить від характеру реалізації в ній словотвірної функції суфікса.

Саме за мікросистемою дериватів із спільною твірною основою на одному ступені творення, але з різними словотворчими формантами термін «словотвірна парадигма» вже сформувався в українському словотворі.

Однією із засад об'єднання дериватів у словотвірні парадигми є лексико-семантична спільність їхніх вершинних твірних основ, адже значеннева спільність зумовлює структурну та семантичну однотипність словотвірних парадигм.

Принцип парадигмотворення передбачає викремлення конкретних і типових словотвірних парадигм. Конкретна словотвірна парадигма фіксує всю сукупність дериватів першого ступеня творення, це одиниця плану змісту й засобів його вираження. Кожен член конкретної словотвірної парадигми відрізняється від вихідного слова певним семантичним компонентом, уведеним словотворчим засобом, здебільшого суфіксом. Члени конкретної словотвірної парадигми є кодериватами, тобто семантично рівноправними величинами, пов'язаними не безпосередньо, а опосередковано, через семантику твірного слова. Спільний елемент у їхньому значенні та значенні вершинного слова є релевантною ознакою, на основі якої визначають структурно-семантичні особливості похідних, їхні словотвірні значення. Наповнення конкретної словотвірної парадигми відповідно до частиномовної належності

дериватів структуроване морфологічними зонами – показниками протяжності словотвірної парадигми. Послідовність розташування таких зон різна. Одні дослідники дотримуються установленій в граматиці послідовності аналізу частин мови, а саме: іменні частини мови (іменник, прикметник), після них дієслова. Відповідно у словотвірній парадигмі розташовані субстантивна, ад'єктивна та вербальна зони [13, с. 338]. Поряд із конкретною словотвірною парадигмою, яка є двоплановою одиницею (має план змісту і форми), О.А. Земська та Р.С. Манучарян ввели поняття типової словотвірної парадигми (за визначенням Р.С. Манучаряна – словотвірно-семантична парадигма). «Типову парадигму отримуємо, абстрагуючись від конкретних способів вираження тих чи тих дериваційних значень. Типову парадигму формують конкретні парадигми, у яких наявний однаковий набір дериваційних значень» [17, с. 57]. Типову словотвірну парадигму виводять із тих семантичних позицій, які містить конкретна парадигма кожного слова, що є складником певної лексико-семантичної групи. Типова словотвірна парадигма стала важливим інструментом діагностування словотвірної спроможності різних за структурою і тематикою класів твірних слів. Зіставлення типових і конкретних словотвірних парадигм дозволяє встановити випадки нереалізації деяких словотвірних значень.

Дериваційна парадигма – це своєрідний класифікаційний ряд, який має вихідну та похідну одиниці. Вихідною одиницею словотвірної парадигми є семантично і формально елементарний член дериваційного ряду вторинних, похідних, членів парадигми, що відрізняється від вихідної елементом змісту, вираженого за допомогою спеціального формального засобу, тобто лексичне значення похідного слова виводиться з лексичного значення твірного слова, адже, спираючись на критерій Г.О. Винокура, значення слів, що мають похідну основу, завжди можна визначити через значення відповідної первинної (вихідної) основи, пор.: словотвірну парадигма іменника *вчитель* формують 5 семантично різнопланових похідних від нього одиниць: *вчителька*, *вчительство*, *вчителів*, *вчительський*, *вчителюва-*

ти. У процесі творення кожного з компонентів відбувається зрушення в його значенні щодо значення твірного слова [3, с. 5–6].

На сучасному етапі розвитку дериватологічної науки з'являються наукові студії, у яких описані такі ключові характеристики словотвірної парадигми, як протяжність і глибина. Протяжність зумовлюють зони (блоки) дериватів, кожна з яких охоплює похідні слова тієї самої частиномовної належності та словотвірні значення, виразниками яких у дериватах є різні словотворчі засоби. Зони словотвірної парадигми іменуються відповідно до назви частини мови: субстантивна (іменникова), ад'єктивна (прикметникова), вербальна (дієслівна), адвербіальна (прислівникова). За ознакою ж протяжності розрізняють такі словотвірні парадигми: нульові, однозонні, двозонні, тризонні, чотиризонні та п'ятизонні. Розгортання словотвірної парадигми в глибину передбачає заповнення однієї семантичної позиції кількома дериватами. Глибину словотвірної парадигми формують структурно різнотипні похідні одиниці в межах одного словотвірного значення [2].

Висновки та перспективи досліджень. Отже, словотвірна парадигма є універсальним засобом установлення дериваційного потенціалу різних лексико-семантичних груп у межах тієї чи тієї частини мови. Переважно мовознавці потрактують словотвірну парадигму як комплексну системотвірну одиницю, яку формують сукупність дериватів, безпосередньо мотивованих тим самим твірним словом. Якщо розглядати словотвірні парадигми як складники словотвірного гнізда, то словотвірна парадигма першого ступеня фактично уможливить з'ясування подальшого процесу розгортання словотвірних ланцюжків і гнізд загалом, тобто, відображаючи словотворчу спроможність як окремого слова, так і цілих лексико-семантичних, тематичних, структурно-семантичних, лексико-граматичних розрядів і класів слів, словотвірна парадигма виконує певну прогностувальну функцію в деривації. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у з'ясуванні історії становлення теоретичних понять у галузі систематизації похідних одиниць і словотвірних процесів, зокрема словотвірної моделі, словотвірного типу, словотвірного гнізда тощо.

Список літератури:

1. Валюх З.О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові. Київ; Полтава : АСМІ, 2005. 350 с.
2. Валюх З.О. Парадигматика в сучасному українському словотворі. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. Київ, 2012. Вип. 24. С. 5–12.
3. Валюх З.О. Репрезентація модифікаційної семантики в словотвірній парадигматиці українського іменника. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія*. Київ, 2018. Вип. 28. С. 5–12.
4. Галенко И.Г. Словообразовательные гнезда в лингвистической терминологии русского языка. *Актуальные проблемы русского словообразования*. Ташкент, 1982. С. 62–67.
5. Городенська К.Г. Деривація синтаксичних одиниць. Київ : Наукова думка, 1991. 192 с.
6. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Вища школа, 1999. 207 с.
7. Ірещук В.В., Бачкур Р.О., Джочка І.Ф., Пославська Н.М. Нариси з основоцентричної дериватології. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 348 с.
8. Дюрович Л. Относительные прилагательные в славянских языках. *The Slavic word*. The Hague – Paris, Mouton, 1972. С. 189–207.
9. Земская Е.А. Проблемы словообразования на современном этапе. *Вопросы языкознания*. Москва, 1978. С. 112–123.
10. Земская Е.А. О парадигматических отношениях в словообразовании. *Русский язык: Вопросы его истории и современного состояния*. Москва, 1978. С. 63 – 78.
11. Зенков Г.С. Вопросы теории словообразования. Фрунзе, 1969. 165 с.

12. Кубрякова Е. С., Соболева П.А. О понятии парадигмы и областях его применения. *Материалы VII научной конференции по вопросам германского языкознания*. Москва, 1977.
13. Кушлик О.П. Засади словотвірнопарадигматичної систематизації девербатів в українській мові. Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики. Катерині Григорівні Городенській. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 333–344.
14. Лыков А.Г. Разграничение словообразовательного гнезда и словообразовательной парадигмы. *Актуальные проблемы русского словообразования*. Ташкент, 1982. С. 34–38.
15. Лопатин В.В. Словообразование как объект грамматического описания. *Грамматическое описание славянских языков. Концепции и методы*. Москва, 1974. С. 47–60.
16. Манучарян Р.С. Словообразовательные значения и формы в русском и армянском языках. Ереван : Луйс, 1981. 316 с.
17. Манучарян Р.С. Словообразовательно-семантическая парадигма. *Сборник научных трудов МГПИИЯ им. М. Тореца*. Москва, 1980. Вып. 164. С. 54–60.
18. Мигирин В.Н. Опыт построения классификаций, прогнозирующих развитие местоимений и словообразовательных парадигм. *Филологические науки*. 1973. № 3. С. 89–90.
19. Мурашов Р.З. О теории парадигматики в словообразовании. *Сборник научных трудов МГПИИЯ им. М. Тореца*. Москва, 1980. № 164. С. 60–67.
20. Реформатский А.А. Введение в языкознание. Москва, 1967. 542 с.
21. Сафаров Ш.С. Проблематика системно-парадигматических отношений словообразовательных единиц. *Актуальные проблемы русского словообразования*. Ташкент, 1982. С. 320–323.
22. Соссюр Ф. Труды по языкознанию. М., 1977. 695 с.
23. Стецко П.В., Яцкевич Д.Г. О формальной и семантической структуре частных парадигм в морфологии и словообразовании. *Актуальные проблемы русского словообразования*. Ташкент, 1982. С. 74–77.
24. Тихонов А.Н. Проблемы изучения комплексных единиц системы словообразования. *Актуальные проблемы русского словообразования*. Ташкент, 1982. С. 7–13.
25. Тихонов А.Н. Множественность словообразовательной структуры слова и русская лексикография. *Русский язык. Вопросы его истории и современного состояния*. Москва : Наука, 1978. С. 31–40.
26. Тихонов А.Н. Проблемы составления толкового гнездового словаря современного русского языка. Москва, 1984. 387 с.
27. Українська мова : енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія, 2004. 820 с.
28. Цыганенко Г.П. О словообразовательной парадигме – одном из компонентов теории словообразования. *Изучение грамматического строя языка и преподавание грамматики в вузе и школе*. Кипенев : Штиница, 1976. С. 56–72.
29. Buzassyova K. Semanticka struktura slovenskych deverbativ. Bratislava, 1974. С. 231–233.
30. Straková V. Substantivní derivace. Praha, 1973. 234 p.

References:

1. Valyux Z.O. (2005). *Slovotvirna paradygmatyka imennyka v ukrajinskij movi* [The word-forming paradigm of the noun in Ukrainian]. Kyiv; Poltava: ASMI. (in Ukrainian)
2. Valyux Z.O. (2012). Paradygmatyka v suchasnomu ukrajinskomu slovotvori [Paradigm in modern Ukrainian word formation]. *Scientific Bulletin of the UNESCO KNLU Department. Philology series. Pedagogy. Psychology*, vol. 24, pp. 5–12.
3. Valyux Z.O. (2018). Rerezentaciya modyfikacijnoyi semantyky v slovotvirnij paradygmatycki ukrajinskogo imennyka [Representation of modification semantics in word-forming paradigm of the Ukrainian noun]. *Scientific Bulletin of the UNESCO KNLU Department. Philology series. Pedagogy. Psychology*, vol. 28, pp. 5–12.
4. Galenko I.G. (1982). Slovoobrazovatel'nyye gnězda v lingvisticheskoj terminologii russkogoazyka [Word-building nests in the linguistic terminology of the Russian language]. *Aktual'nyye problemy russkogo slovoobrazovaniya* [Actual problems of Russian word formation]. Tashkent, pp. 62–67.
5. Horodenska K.H. (1991). *Deryvaciya syntaksychnyx odyncz* [Syntax derivation]. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)
6. Horpynych V.O. (1999). *Suchasna ukrajinska literaturna mova. Morfemika. Slovotvir. Morfologiya* [Modern Ukrainian literary language. Morphemics. Word formation. Morphology]. Kyiv: Vyshha shkola. (in Ukrainian)
7. Greshhuk V.V., Bachkur R.O., Dzhochka I.F., Poslavska N.M. (2007). *Narysy z osnovocentrychnoyi deryvatologiyi* [Essays from basic-centric derivatology]. Ivano-Frankivsk: Misto NV. (in Ukrainian)
8. Dyurovich L. (1972). Otnositel'nyye prilagatel'nyye v slavyanskikh yazykakh [Relative adjectives in Slavic languages] *The Slavic word*. The Hague – Paris, Mouton, pp. 189–207.
9. Zemskaya E.A. (1978). Problemy slovoobrazovaniya na sovremennom etape [Problems of word formation at the present stage]. *Voprosy yazykoznanija* [Linguistics Issues]. Moscow, pp. 112–123.
10. Zemskaya E.A. (1978). O paradygmaticeskikh otnosheniyakh v slovoobrazovanii [About paradigmatic relations in word formation]. *Russkij yazyk: Voprosy ego istorii i sovremennogo sostoyaniya* [Russian language: Questions of its history and current status]. Moscow, pp. 63–78.
11. Zenkov G.S. (1969). *Voprosy teorii slovoobrazovaniya* [Questions of the theory of word formation]. Frunze. (in Russian)
12. Kubryakova E S., Soboleva P.A. (1977). O ponyatii paradigmy i oblasti ego primeneniya [On the concept of a paradigm and its application areas]. *Materialy VII nauchnoy konferentsii po voprosam germanskogo yazykoznanija*. Moscow.
13. Kushlyk O.P. (2019). Z zasady slovotvirnoparadygmatychnoyi systematyzaciyi deverbativ v ukrajinskij movi [Fundamentals of word formation and paradigmatic systematization of deverbates in Ukrainian]. *Gramatychnyj prostir suchasnoyi lingvoukrayinistyky. Kateryni Hrygorivni Horodenskij* [The grammatical space of modern linguistics]. Kyiv: Vydavnychyj dim Dmytra Burago, pp. 333–344.
14. Lykov A.G. (1982). Razgranicheniye slovoobrazovatel'nogo gnězda i slovoobrazovatel'noy paradigmy [Differentiation of a word-building nest and a word-formation paradigm]. *Aktual'nyye problemy russkogo slovoobrazovaniya* [Actual problems of Russian word formation]. Tashkent, pp. 34–38.

15. Lopatin V.V. (1974). Slovoobrazovaniye kak obyekt grammaticheskogo opisaniya [Word formation as an object of grammatical description]. *Grammaticheskoye opisaniye slavyanskikh yazykov. Kontseptsii i metody* [The grammatical description of the Slavic languages. Concepts and Methods]. Moscow, pp. 47–60.
16. Manucharyan R.S. (1981). *Slovoobrazovatel'nyye znacheniya i formy v russkom i armyanskom yazykakh* [Word-formation meanings and forms in Russian and Armenian]. Erevan: Luys. (in Russian)
17. Manucharyan R.S. (1980). Slovoobrazovatel'no-semanticheskaya paradigm [Word-formation-semantic paradigm]. *Sbornik nauchnykh trudov MGPIIYA im. M. Toreza*, vol. 164, pp. 54–60.
18. Migirin V.N. (1973). Opyt postroyeniya klassifikatsiy, prognoziruyushchikh razvitiye mestoimeniy i slovoobrazovatel'nykh paradigm [The experience of constructing classifications predicting the development of pronouns and word-formation paradigms]. *Philological sciences*, no 3, pp. 89–90.
19. Muryasov R.Z. (1980). O teorii paradigmтики v slovoobrazovanii [On the theory of paradigm in word formation]. *Sbornik nauchnykh trudov MGPIIYA im. M. Toreza*, vol. 164, pp. 60–67.
20. Reformatskiy A.A. (1967) *Vvedeniye v yazykoznaniiye* [Introduction to linguistics]. Moscow. (in Russian)
21. Safarov SH.S. (1982). Problematika sistemno-paradigmaticeskikh otnosheniy slovoobrazovatel'nykh edinit [Problems of systemic-paradigmatic relations of word-formation units]. *Aktual'nyye problemy russkogo slovoobrazovaniya* [Actual problems of Russian word formation]. Tashkent, pp. 320 – 323.
22. Sosyur F. (1977). *Trudy po yazykoznaniiyu* [Proceedings in Linguistics]. Moscow. (in Russian)
23. Stetsko P.V., Yatskevich D.G. (1982). O formal'noy i semanticheskoy strukture chastnykh paradigm v morfologii i slovoobrazovanii [About the formal and semantic structure of particular paradigms in morphology and word formation]. *Aktual'nyye problemy russkogo slovoobrazovaniya* [Actual problems of Russian word formation]. Tashkent, pp. 74–77.
24. Tikhonov A.N. (1982). Problemy izucheniya kompleksnykh edinit sistema slovoobrazovaniya [Problems of studying complex units of a word-formation system]. *Aktual'nyye problemy russkogo slovoobrazovaniya* [Actual problems of Russian word formation]. Tashkent, pp. 7–13.
25. Tikhonov A.N. (1978). Mnozhestvennost' slovoobrazovatel'noy struktury slova i russkaya leksikografiya [Plurality of the word-structure of the word and Russian lexicography]. *Russkiy yazyk. Voprosy ego istorii i sovremennogo sostoyaniya* [Russian language. Questions of its history and current status]. Moscow, pp. 31–40.
26. Tikhonov A.N. (1984). *Problemy sostavleniya tolkovogo gnezhdovogo slovarya sovremennogo russkogo yazyka* [Problems of compiling an explanatory nested dictionary of the modern Russian language]. Moscow. (in Russian)
27. *Ukrayinska mova : encyklopediya* [Ukrainian language : encyclopedia] / redkol.: V.M. Rusanivskiy [ta in.] (2004). Kyiv: Ukrayinska encyklopediya. (in Ukrainian)
28. Tsyganenko G.P. (1976). O slovoobrazovatel'noy paradigme – odnom iz komponentov teorii slovoobrazovaniya [On the word-formation paradigm – one of the components of the theory of word formation]. *Izucheniye grammaticheskogo stroya yazyka i prepodavaniye grammatiki v vuze i shkole* [Learning the grammatical structure of the language and teaching grammar in high school and school]. Kishenev, pp. 56–72.
29. Buzassyova K. (1974). Semanticka struktura slovenskych deverbativ. Bratislava, pp. 231–233.
30. Straková V. (1973). Substantivní derivace. Praha.